

บทความพิเศษ

ข้อคิดเห็นบางประการ เกี่ยวกับการเขียนเรื่องทางวิชาการด้วยภาษาไทย*

ภูเก็ต วาจนนท์ พ.บ., ปร.ค.

(ภาควิชากายวิภาคศาสตร์)

(หัวหน้าภาควิชา : ศาสตราจารย์ แพทย์หญิงณอมฤดี ภูมิภักดิ์)

ท่าน ผู้ใช้ ภาษาไทย เป็น ภาษา มาร ตรี ทั้งหลาย

การที่ผมได้มีเกียรติมาเสนอข้อคิดเห็น
เกี่ยวกับการเขียนเรื่องทางวิชาการด้วย
ภาษาไทยในวันนี้, ไม่ใช่มาในฐานะผู้รู้,
แต่มาในฐานะที่ได้เคยผ่านพบเรื่องดังกล่าว
ทั้งในด้านการเขียนและการอ่านมาอย่างพอ
สมควร, และเห็นว่าหากได้นำข้อสังเกต
ข้อคิดเห็นบางประการมาเสนอต่อที่ประชุม
เช่นนี้คงจะเกิดประโยชน์ในแง่แลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น, ซึ่งจะเป็นคุณต่อการเขียน
เรื่องทางวิชาการและเป็นคุณต่อภาษาไทย
ของเราต่อไป. ผมหวังเป็นอย่างมากว่า
ท่านผู้ใช้ภาษาไทยทั้งหลายในที่ชุมนุมนี้
คงจะกรุณาแนะนำส่วนที่ผมไม่เข้าใจ, ซึ่ง

แจ้งส่วนที่ผมเข้าใจผิด, และเพิ่มเติมส่วน
ที่ผมไม่รู้หรือรู้ไม่เชิงพอ. ทั้งนี้เพื่อความถูกต้อง
และเกิดประโยชน์สมบูรณ์สมเจตนา.
ผมยินดีอัครับความกรุณาทั้งกล่าวด้วย
ความขอบพระคุณอย่างยิ่ง. และในโอกาส
นี้ผมขอขอบคุณคุณกาญจนา โสภโณตร
แห่งหอสมุดศิริราช, ที่ช่วยเหลือเสริม
ความรู้ภาษาไทยและค้นเอกสารบางอย่าง
ให้ผม.

ข้อคิดเห็นของผมที่นำเสนอในวันนี้ไม่
คลุมไปถึงวิธีการหรือแบบแผนในการเขียน
เรื่องทางวิชาการ, เพราะศิริราชได้เคยจัด
การบรรยายชุด “นิพนธ์ทางการแพทย์”
และได้ตีพิมพ์บทบรรยายนั้นโดยละเอียด
แล้วในสารศิริราช, แต่ผมจะเพ่งเล็ง

* บรรยายพิเศษ ณ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๓.

เฉพาะในแง่ของการใช้ภาษาไทยในการเขียนเรื่องทางวิชาการโดยทั่วไปเท่านั้น.

ท่านผู้รักภาษาไทยทุกท่านคงจะประจักษ์อยู่แก่ใจว่า เรื่องทางวิชาการของเราที่เขียนด้วยภาษาไทยนั้นมีความประณีตประเทียอยู่มาก, เพราะต้องอาศัยใช้คำต่างภาษาเขียนตามรูปอักษรเดิมเข้าประกอบอยู่เสมอ, ซึ่งส่วนมากก็เป็นคำในภาษาอังกฤษ. การที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากเราได้รับความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ มาจากต่างประเทศเป็นสำคัญ, โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางสาขาวิทยาศาสตร์, ทั้งวิชาการเหล่านี้ยังเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมากมายจนภาษาของเราคลลคลายไม่ทัน. ภาษาของเราจึงขาดแคลน, ภาษาของเราจึงมีคำไม่พอที่จะใช้สำหรับถ่ายทอดวิชาการจากภาษาอื่นให้สมบูรณ์ได้. แม้ว่าจะได้มีผู้พยายามบัญญัติศัพท์ใหม่ขึ้นใช้ตลอดมา, ก็ไม่ทันต้องการ. ทั้งนี้ทุกท่านคงจะทราบดีว่าการบัญญัติศัพท์เป็นงานยาก, เป็นงานประณีต, ทั้งต้องอนุโลมเข้ากับค่านิยมด้วย, ศัพท์นั้นจึงจะแพร่หลายและถาวรอยู่ได้. นอกจากนั้นแล้วผมใคร่ขออนุญาตกล่าวหาเหตุสืบเนื่องอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความลุ่มลุ่มของภาษาที่ใช้ในการเขียน

นั้น, เป็นเพราะผู้เขียนคติภาษาต่างประเทศจึงคิด และ เขียน เป็นคำต่างประเทศด้วยความคุ้นเคยและสะดวก, โดยไม่นึกหรือไม่ทันนึก หรือ นึกไม่ถึงว่ามีคำไทยใช้อยู่ก่อนแล้ว.

การใช้อักษรต่างภาษาคละอยู่ในข้อเขียนภาษาไทยนั้น อำนวยความสะดวกให้เพียงแก่ผู้เขียนที่ติดภาษาต่างประเทศและแก่ผู้อ่านที่รู้ภาษานั้น ๆ ด้วยเท่านั้น, แต่หากพิจารณาจะพบว่าข้อเขียนอยู่หลายประการ, ดังเช่น :

ประการที่ ๑ ไม่อาจใช้เป็นสื่อความหมายไปยังบุคคลที่รู้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวได้.

ประการที่ ๒ แสดงความบกพร่องแห่งภาษาของตน, ที่ไม่สมบูรณ์พอสำหรับเป็นสื่อความรู้ความคิระหว่างผู้ร่วมภาษาด้วยกัน.

ประการที่ ๓ ทำให้เกิดความล่าช้าไม่สะดวกและสิ้นเปลืองในเรื่องการผลิตเพื่อเผยแพร่, ไม่ว่าจะเป็นการเขียน, การพิมพ์ตีพิมพ์หรือการตีพิมพ์.

ประการที่ ๔ ดูไม่ราบรื่นสวยงามเพราะมีอักษรลึกลอนตลอดเรื่อง.

อย่างไรก็ตาม, ทรายโตที่เราจะต้องฟังว่าต่างประเทศ ทางบ้านวิชาการ อยู่ภาษาทางวิชาการของเราก็คงจะปลอดภัย คำต่างภาษายังไม่ได้ได้อยู่ที่นั่น. ถ้าเช่นนั้นเราจะทำอะไรจึงจะหลีกเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงสิ่งไม่พึงประสงค์เกี่ยวกับอักษรต่างภาษาลงได้. ท่านผู้สนใจในภาษาไทยทุกท่านคงจะทราบดีว่าวิธีการที่เราใช้กันอยู่คือ : (๑) การแปลศัพท์, (๒) การถอดความ, (๓) การบัญญัติศัพท์, และ (๔) การทับศัพท์.

การแปลศัพท์

การแปลศัพท์, ซึ่งอาจจะเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น การแปลหรือการเทียบศัพท์ก็ได้, หมายความว่าใช้คำศัพท์ที่มีความหมายเท่าเทียมกันที่มีอยู่แล้วในภาษาไทย เข้าแทนคำต่างภาษานั้น ๆ, ไม่ว่าจะเป็คำมูลฐานที่มีอยู่เดิม, หรือคำศัพท์ที่บัญญัติขึ้นใช้แพร่หลายทั่วไปแล้วว่าแปลเทียบกันคำนั้นคำนี้. ผมคิดว่าหากผู้เขียนเรื่องวิชาการนั้นไม่คิดถึงความสะดวกจนเกินไปและให้ความสนใจต่อภาษาของตนเองให้มากขึ้นอีก, ก็จะสามารถลดคำต่างภาษาในเรื่องที่เขียนนั้นลงได้มากทีเดียว.

เรื่องการแปลศัพท์นั้นหากกระทำด้วยความประณีต และใช้ คำที่ วัชร วัชรอง กันทั่วไป แล้วย่อมมีปัญหาน้อย. สิ่งที่ผมขออนุญาตเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนประการแรกคือควรพยายาม หลีกเลี่ยง คำแปล ที่ ถอด กันว่าไม่สุภาพ, แม้จะเป็นคำศัพท์ที่มีความหมายตรงกันแท้. ประการที่สอง, ในบางกรณีซึ่งแม้จะมีที่ใช้น้อยมาก, คำแปลที่ใช้ อาจต้องเป็น คำราชาศัพท์ เพื่อให้ ถูกต้องตามฐานันดรของผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย.

การถอดความ

การถอดความหรือจะเรียกว่าการแปลความก็ได้, หมายความว่าถอดความหมายของคำศัพท์ต่างภาษาออกเป็น “ข้อความ” ภาษาไทย. ทั้งนี้อาจกระทำในกรณีที่ยังไม่มี คำศัพท์ ที่จะใช้ แปลได้โดยตรง, หรือในกรณีที่ต้องการให้ความหมายแก่ผู้อ่านโดยตรง โดยผู้อ่านไม่ต้องไปทำความเข้าใจกับศัพท์ออกซันหนึ่ง, เช่น คำว่า ฮัยเปอร์กลัยค์เมีย ก็ใช้ว่า ภาวะที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูง. การถอดความอาจให้ความหมายเท่าเทียมกับคำภาษาเดิมได้และมีประโยชน์ในแง่อธิบายความหมายไปด้วย, แต่ขาดความกระชับรัดกุมเพราะเป็น

“ข้อความ” ไม่ใช่ “คำศัพท์”. เมื่อต้อง
ใช้บ่อยครั้งในเรื่องที่เขียนก็จะเย็นเยื่อและ
ไม่สะทก. แต่ก็พอมิทางหลีกเลี่ยงได้บ้าง
โดยการใช้นำแทน เช่น ถ้าต้องกล่าวถึง
ภาวะที่ระดับน้ำตาลในเลือดสูงต่อไป
อีก ก็อาจใช้คำว่า ภาวะนี้ หรือ ภาวะ
ดังกล่าว แทนได้โดยไม่กระทบกระเทือน
ความหมายเลย. นาน ๆ ก็หวนกลับไปใช้
ข้อความเต็ม เสียครั้งหนึ่งเพื่อให้ สบายความ
ต่อเนื่องได้. การถอดความนั้นก็เช่นเดียวกับ
กับการแปล, ถ้ากระทำด้วยความประณีต
ก็ย่อมมีปัญหาน้อย, และเป็นวิธีที่จะช่วย
ลดจำนวน คำต่าง ภาษา ลงได้ อีกมาก พอ
สมควร.

การบัญญัติศัพท์

การบัญญัติศัพท์ เป็นการกำหนดศัพท์
ไทยขึ้นใหม่เทียบให้มีความหมายตรงกับ
คำต่างภาษานั้น ๆ. การประกอบคำศัพท์
ขึ้นใหม่นั้นอาจผกผันจากคำไทยแท้, เช่น
ไฟฟ้า (อเล็กทริซิตี), หรือจากคำที่มีราก
ศัพท์จาก ภาษา ขาด หรือ สันสกฤตที่เคยมี
ใช้มาแล้วในภาษาไทย, เช่น โทรพิมพ์
(เทเลทัยป์). บางครั้งอาจต้องดัดแปลงเพิ่ม
เติม ตาม หลัก เกณฑ์ ทาง ภาษา ให้แยก

เพี้ยน จากคำเดิม ที่มีความหมายใช้ การ
อย่างอื่นกันอยู่แล้ว, เพื่อกำหนดให้เป็นรูป
ศัพท์ใหม่ ที่มีความหมายเทียบเท่า คำต่าง
ภาษานั้น ๆ, เช่น สัมบูรณ์ (แอบโซลูท)
หลีกเลี่ยงจากคำสมบูรณ์. ศัพท์บัญญัติ
ย่อมมีความกระตือรือร้นกว่าการถอดความ,
แต่ผู้อ่าน ต้อง ทำความเข้าใจ กับ ศัพท์
นั้นอีกชั้นหนึ่งเพราะเป็นคำใหม่. ต่อเมื่อ
ใช้ กันจน เป็น ที่ยอมรับทั่วไป แล้ว การใช้
ศัพท์เหล่านั้น ในการเขียนเรื่องทางวิชาการ
ก็คือ “การแปลศัพท์” นั่นเอง. วิธีบัญญัติ
ศัพท์จึงเป็นวิธีสำคัญวิธีหนึ่งในการลดคำ
ต่าง ภาษา, เพราะเป็นการสร้างคำใหม่ขึ้น
ใช้และเป็นการทำให้ภาษาออกงามขึ้นด้วย,
แต่ก็เป็นวิธีที่ค่อนข้างยากและประณีตกว่า
วิธีอื่น ๆ.

ศัพท์บัญญัติเป็นรูปคำใหม่และมีความ
หมายจำเพาะ, ฉะนั้นการใช้จึงยังขลุกขลัก
และมีปัญหา, เนื่องจากความใหม่ไม่เนียน
ต่อการรับรู้. ศัพท์ต่างภาษาบางคำมีผู้
บัญญัติศัพท์ไทยขึ้น หลายคำใช้ ใน ความ
หมายเดียวกัน, เช่น ปัสัยโฆเชอราษย์
(จิตบำบัด, จิตรักษา, ลีชบำบัด, การ
รักษาทางจิตใจ), หรือในทางตรงข้ามศัพท์
ต่างภาษาคำเดียวที่มีความหมายหลายนัย,

เช่น มีเทียม (มีชติม, ทั่วกลาง, ล้อ, อาหารเลี้ยงเชื้อ) มีบัญญัติไว้ใช้สำหรับความหมายหนึ่ง, แต่มีผู้นำคำที่บัญญัติกันไปใช้ใน ความหมายอื่น ของ คำนั้น ด้วย. ทั้งสองกรณีย่อมทำให้เกิดสับสน. การหลีกเลี่ยงจึงอยู่ที่ผู้ใช้จะต้องเป็นผู้พิจารณาเลือกใช้และใช้ โดยระมัดระวังความหมายของศัพท์ด้วย. อีกกรณีหนึ่ง ผู้เขียนที่รู้ภาษาอนันนมักคิดเป็นคำศัพท์ภาษานั้น ๆ ก่อนแล้วจึงเทียบเป็นคำไทย, เป็นเหตุให้ใช้คำเหล่านั้น คล้อยตาม ไวยากรณ์ และแบบสำนวนของภาษานั้น ๆ, ลักษณะภาษาไทยที่ใช้จึงแปรปรวนไป. นอกจากนี้ผมยังเห็นว่าเรายังมีพจนานุกรมศัพท์ทางวิชาการไม่แพร่หลาย. ที่พอจะมีอยู่บ้างก็เป็น พจนานุกรมเทียบ คำศัพท์ อังกฤษ เป็นไทย, ซึ่งพอจะช่วยเหลือในการเขียนได้บ้างพอสมควร. แต่พจนานุกรมเทียบคำศัพท์ไทยเป็น อังกฤษ นั้น สำหรับทางวิชาการโดยเฉพาะหาเกือบไม่ได้เลย, หรือพจนานุกรมไทยที่อธิบายศัพท์บัญญัติเราก็ไม่มี. ผมเห็นว่าพจนานุกรมเป็นอุปกรณ์สำคัญสำหรับผู้อ่านที่สนใจ จะ ใ้ใช้ ทำความเข้าใจกับศัพท์เหล่านั้นได้. ถ้าเราขาดสิ่งเหล่านี้การแพร่ความรู้ทางวิชาการด้วยภาษาไทยคงจะดำเนินไปได้ช้า.

ผมยังมีความเห็น อีกว่า การใช้ ศัพท์บัญญัติ ที่ ยัง ไม่ แพร่ หลาย หรือ เป็น คำ ที่ เสนอใหม่ ควร รวบรวม คำ ภาษา เดิม ไว้ ด้วย, เฉพาะ ครั้งแรก ที่ ปรากฏ ใน บทความ นั้น. ทั้งนี้ เพื่อ เชื่อม ต่อ ผู้อ่าน. ในการ นวนิยาย บางฉบับ ยัง เผื่อแผ่ ผู้อ่าน ด้วยการ พิมพ์ ศัพท์บัญญัติ ที่ ยัง ไม่ แพร่ หลาย หรือ คำ ที่ เสนอใหม่ ให้ เห็น แยก ต่าง ไป จาก คำ อื่น ด้วย, เช่น พิมพ์ ด้วย ตัวหนา, ตัวเอน, หรือ ใช้ เครื่องหมาย อัญญาประกาศ, สัญญาประกาศ เข้า ประกอบ. คำศัพท์ ที่ เค่น ออก มานี้ นี้ ได้ แสดง รูป คำ ให้ ผู้อ่าน ระวัง ไว้ ทั้ง คำ, ทำให้ ติด ตาง ย่าง ชน. เขา ใจ ว่า วิถี เช่น นี้ จะ เกิด ประโยชน์, แม้ บาง ครั้ง จะ ใ้ มุ่ง งดงาม เอง จาก มี ศัพท์ บัญญัติ มาก ด้วย กัน ก็ ตาม.

ศัพท์ บัญญัติ ชั้น ใช้ โดย ราชบัณฑิตยสถาน ก็ ได้, โดย นก วิชาการ ก็ ได้, หรือ โดย ผู้ รวบรวม ก็ ได้, ย่อม มี สภาวะ เป็น เพียง ศัพท์ ที่ ถูก เสนอ ขึ้น เพื่อ ให้ พิจารณา เลือก ใช้ เท่านั้น, ยัง คับ กัน ไม่ ได้. เรื่อง นี้ เป็น หน้า ที่ โดยตรง ของ ผู้ ใช้ ส่วน ร่วม ที่ จะ พิจารณา ตัด สิน. หาก คำ ไ้ เป็น คำ ที่ มี ลักษณะ เหมาะ สม, มีความหมาย แนบ เน้น, รูป และ เสียง ของ คำ เป็น ที่ นิยม ใช้ แพร่ หลาย, ก็ จะ กลายเป็น ศัพท์ ที่ ถาวร ต่อ ไป ได้, แม้ ใน

บางกรณีจะไม่ถูกหลักเกณฑ์ทางภาษานักก็มี. ส่วนคำใดที่บัญญัติขึ้นแล้วไม่มีผู้นิยมใช้, แม้จะถูกตั้งทางภาษากว่า, ก็ต้องสูญหายไปเอง. ภัยกระบวนกรทำงานองใน ช่วงเวลาที่ผ่านไปเราจึงมีศัพท์ของเราเพิ่มพูนขึ้นไต่อกมาก, และเป็นปัจจัยเกื้อกูลให้เราสามารถสื่อสารความรู้ความคึกกันไต่สะดวกพอสมควร. แต่ถึงกระนั้นเราก้ยังต้องการศัพท์ภาษาไทยอีกจำนวนมาก, ที่จำเป็นสำหรับการถ่ายทอดวิชาการจากภาษาอื่นมาสู่ภาษาไทย. ผมเห็นว่านักวิชาการและนักภาษาศาสตร์ควรถือเป็นภาระและหน้าที่ที่ จะ ต้อง ร่วมมือกันบัญญัติศัพท์เสนอขึ้นเพื่อเลือกใช้กันต่อไป. หากพวกเราละเลยกันเสียแล้ว, ภาษาของเราจะล้าหลัง ความก้าวหน้าทางวิชาการมากขึ้น, จนไม่อาจใช้ภาษาของเราในเชิงนี้ต่อไปอีกได้.

จริงอยู่สำหรับนักวิชาการโดยเฉพาะนั้น, ศัพท์ไทยอาจไม่มีความสำคัญและไม่มีประโยชน์โดยตรง, เนื่องจากนักวิชาการย่อมรู้ภาษาต่างประเทศ อยู่ด้วยแล้ว, จึงสามารถติดตามความก้าวหน้าของวิชาการและแสดงผลงานของตนด้วยภาษาอื่นได้. แต่การติดต่อกับผู้ร่วมภาษาของเรา

อีกจำนวน มาก ที่ไม่รู้ ภาษา ต่าง ประเทศ หรือบุคคลในวงการอื่นแล้ว, เราจะไม่นั่งถึงเขาข้างหรือ, เราจะไม่ทำความเข้าใจกับเขาหรือ, เราจะไม่ช่วยเหลือให้เขามีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ข้างหรือ, ทั้งที่เราทราบกันดีว่าการยกระดับความรู้ของคนหมู่มากนั้นแหละเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ, และสิ่งสำคัญที่เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้นั้นคงจะไม่มีสิ่งใดซาบซึ้งเกินไปกว่าภาษาที่เขาเข้าใจ.

ศัพท์ทางวิชาการที่บัญญัติขึ้นใช้นั้นในบางครั้งก็เป็นที่ยังใจของนักวิชาการว่าเหตุใดจึงต้องใช้ “คำแปล”, เหตุใดจึงต้องแปลภาษาต่างประเทศคือภาษาฝรั่งเป็น ภาษา ต่าง ประเทศ อีก ภาษา หนึ่ง คือ ภาษาแขก (บาลีหรือสันสกฤต). ถ้าอย่างนั้นเราคงไว้เป็นภาษาเดิมไม่ดีกว่าหรือ, เป็นต้น. ทั้งนี้ พินิจพิจารณาศัพท์บัญญัติที่ชองใจนั้น ๆ ก็จะไม่เข้าใจได้ว่าศัพท์บางคำถ้าใช้คำไทยสามัญก็อาจจะซ้ำกับรูปคำที่มีความหมายอย่างอื่นอยู่แล้ว, จึงจำเป็น ต้อง คัดแปลง ตาม หลัก เกณฑ์ทางภาษาให้แยกเพี้ยนไปเป็น “คำแปล” และมีความหมายใหม่ที่กำหนดขึ้น, เช่น ระบาย (เพลน) ใช้แตกต่างไปจากคำว่า

ร่าย. นอกจากนั้นในกรณีที่ไม่มีอาหารรูปคำไทยแท้ที่ เหมาะสมได้ก็ จำเป็นต้อง ประดิษฐ์คำขึ้น จากคำที่มีรากศัพท์จาก ภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤต, ซึ่งคำรากศัพท์เหล่านั้นเคยมีที่ใช้ใน ภาษาไทยอยู่ ก่อนแล้ว, หากแต่่นักวิชาการทางวิทยาศาสตร์น้อยคนที่จะสนใจไปถึง. ทั้งนี้ ศัพท์บัญญัติที่คู่ ประหนึ่ง เป็น ภาษา ต่าง ประเทศ (แขก) อีกภาษาหนึ่งนั้น, แท้จริงแล้วมันเพ เกียวของ มีสัมพันธ์ อยู่ใน ภาษาของเรามานานแล้ว. ผู้บัญญัติศัพท์รุ่นก่อน ๆ มาได้ทุ่มเทความคิด, สติปัญญาและเวลาในการบัญญัติศัพท์, ทำให้เรามีศัพท์ตกทอดสำหรับใช้การได้พอสมควร ต่อมาจนปัจจุบัน. ลองคิดกันดูที หรือว่าถ้าเรามีได้บัญญัติศัพท์ขึ้นใช้ หรือ เรารังเกียจศัพท์ที่ประดิษฐ์ขึ้นจากคำบาลีหรือสันสกฤต โดยคงคำภาษาตะวันตกไว้แล้ว, สื่อภาษาของเราที่จะใช้ในทางวิชาการจะมีสภาพเป็นอย่างไร. เราคงไม่มีคำ “วิทยาศาสตร์”, “พฤกษศาสตร์”. และคำอื่น ๆ อีกมากมายไว้ใช้. ภาควิชาต่าง ๆ ในคณะของเราก็คงมีแต่ อะนาโตมีย์, ฟิสิกส์ไอโลยี, ปาโบลยี, ฯลฯ. เราคงมีคำ ภาษาตะวันตกละ ปนไปกับ

ภาษาของเรามากขึ้น จนเหลือภาษาไทย เป็นส่วนน้อยในข้อเขียนเหล่านั้น, หรือเรา อาจจะใช้ภาษาไทยในทางวิชาการไปแล้วก็ได้ เพราะความ อึดคักใน ภาษาของเรา. สิ่งเหล่านี้เป็นที่น่าสังวร.

ผมจึงมีความเห็นว่า เราควรมีกรรมการบัญญัติศัพท์ และ จัดทำพจนานุกรมใน สาขาวิชาการต่าง ๆ รับผิดชอบทำหน้าที่ต่อเนื่องกันตลอดไป. และคณะกรรมการของ สาขาต่าง ๆ ควรได้ มีการ ประสานงานกัน อย่างใกล้ชิด เพื่อให้ศัพท์ที่บัญญัติขึ้นกลมกลืนกัน. ผมขอฝากความเห็นไว้กับท่านผู้หวังทะนุบำรุงภาษาไทยทุกท่าน, สถาบัน และ สมาคม ทาง วิชาการ หรือ วิชา ศัพท์ทั้งหลาย, ตลอดจนสภาวิจัยแห่งชาติ, ได้ใคร่ครวญ.

การทับศัพท์

ในที่นี้ คือการเขียนศัพท์ ภาษาอื่นด้วย อักษรไทย, จะด้วยระบบเทียบอักษรหรือระบบเทียบเสียงหรือระบบอื่นใดก็ตาม, เพื่อใช้ศัพท์นั้นในรูปอักษรไทยแทนคำต่าง ภาษา. นับได้ว่าเป็นวิธีที่สามารถกำจัด อักษรต่างภาษาลงได้ เค็ดขาด และทันใจ, แต่ไม่ได้ช่วยให้เข้าใจความหมายของศัพท์

มากขึ้น โดยหลักการแล้ว “คำทับศัพท์” ควรเป็นคำ “ใช้ชั่วคราว”, หรือใช้ไปพลางก่อน, ในระยะที่ยังไม่อาจหาคำไทย หรือบัญญัติศัพท์ใหม่ที่เหมาะสมเข้าแทนได้. ต่อเมื่อมีศัพท์ที่เหมาะสมและได้รับความนิยมนแล้ว, ก็เลิกใช้คำทับศัพท์นั้นๆ ไปเอง, และมีตัวอย่าง เช่นนี้อยู่มากในช่วงเวลาที่ผ่านมา, เช่น สะเตชั่น (สถานี), คอมมิคตี (คณะกรรมการ), ลีเกอร์ตารี (เลขานุการ). แต่ก็มีคำทับศัพท์อีกจำนวนหนึ่งที่ใช้สืบต่อกันมานานโดยที่ไม่มีศัพท์ไทยเข้าแทน, ก็ติดอยู่ในภาษาไทย, กลายเป็น “คำไทย” หรือขึ้นทะเบียนเป็นคำไทยไปในที่สุด, เช่น เกม, คุปอง, เซลล์.

การทับศัพท์ เป็นวิธีการที่มีประโยชน์เฉพาะหน้าอยู่มาก สำหรับถ่ายถอดคำต่างภาษามาเป็นคำที่สะกดด้วยอักษรไทย. ทั้งนี้เพราะกระทำไ้รวดเร็วกว่า การบัญญัติศัพท์ หรือแม้แต่การค้นหาคำศัพท์ที่มีใช้อยู่แล้ว. แต่วิธีการนี้มีผลกระทบกระเทือนต่อลักษณะเดิมของภาษาอยู่มากด้วยเหมือนกัน, เนื่องจากอักษรวิจิตรและระบบเสียงของภาษาต่างๆ แตกต่างกัน. ในขณะนี้เรายังไม่มีแผนการทับศัพท์ที่ลง

รอยเป็นแบบเดียวกัน, ทำให้การเขียนทับศัพท์ที่กลั่นกันอยู่, แต่ก็ถือว่าอยู่ในระยะพิจารณาเลือกใช้. ผมเห็นว่าควรได้มีการพิจารณา ร่วมกัน ในระหว่างวงวิชาการต่างๆ ด้วยเช่นกัน. ความสับสนอีกประการหนึ่งคือนำหลักเกณฑ์การทับศัพท์ที่เทียบ กับ ภาษาหนึ่งไปใช้ เทียบกับภาษาอื่น ๆ ด้วย, เช่นหลักเกณฑ์สำหรับทับศัพท์อังกฤษมาใช้สำหรับ ทับศัพท์ฝรั่งเศส หรือเยอรมัน. การใช้คำทับศัพท์จำนวนมาก ในข้อเขียนก็มีผล กระทบ กระเทือนต่อลักษณะการเขียนหนังสือไทย, อาทิ วรรณคดี, เพราะภาษาตะวันตกเขียนแยกเป็นคำๆ ไม่เขียนต่อเนื่องอย่างในภาษาไทย, จนเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้จำเป็นต้องใช้เครื่องหมายวรรคตอนเข้าประกอบ. การใช้คำทับศัพท์ จำนวนมากอาจทำให้ข้อเขียนมีลักษณะไวยากรณ์ และ แขนงสำนวนไม่เป็นลักษณะไทย, เพราะผู้เขียนนึกคิดเป็นคำต่างภาษาก่อนเสมอ. ประการสุดท้ายทางคำผู้รับย่อมไม่สะดวกในการรับรู้ และยากที่จะดำรงสิ่งที่ยื่นไว้ไม่เหมือนสิ่งที่เป็นภาษาของตนเอง หรือมีเค้าภาษาของตนเอง, โดยเฉพาะผู้ที่ไม่รู้ภาษาต่าง

ประเทศนั้น ๆ, หรือแม่ผู้รู้ภาษานั้นแต่
มิได้อยู่ในวงการวิชาการนั้น ๆ.

ด้วยเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ ผม จึง เห็น ว่า
ควรใช้ วิชาการ ทักษะที่ เท่าที่ จำเป็นจริง ๆ
และพยายามให้เป็นการชั่วคราว, โดย
ช่วย กัน คิด หา คำศัพท์ ของ เรา ขึ้นใช้ แทน.
การที่ศัพท์ ควรจำกัดอยู่ เฉพาะการเขียน
ชื่อเฉพาะ (ยกเว้นที่มียกในภาษาไทย
เป็นอย่างดีมาก่อนแล้ว). นอกจากนี้ก็ใช้
กับศัพท์ที่เราไม่สามารถหรือยังไม่สามารถ
ใช้วิธีอื่นใดได้เท่า, และในทางปฏิบัติเห็น
ว่าควร วงเล็บ คำที่ สละก ด้วย อักษรภาษา
เดิมไว้ ด้วยเฉพาะ ครั้งแรกที่ปรากฏในบทความ,
และเฉพาะคำที่เห็นว่าไม่สามัญ
นัก, ก็ จะ เออ เพื่อต่อผู้อ่านได้พอสมควร.

ในตอนนั้นผมใคร่ขอเพิ่มเติม ข้อยกเว้น
สำหรับ อักษร ต่าง ภาษา ที่ ใช้ ใน เชิง เป็น
สัญลักษณ์, เช่น สุตระเคมี, สัญลักษณ์
แทนสารเคมี, ช่วงคลื่นไฟฟ้าหัวใจ,
สัญลักษณ์ โชมโม่ไฮม, เป็นต้น. ผม
เห็นว่าควรคงไว้ ในรูปเดิม นอกจากเรา
เคยมีเรียกเป็นอย่างอื่น, ทั้งนี้เพราะความ
กระชับของสัญลักษณ์นั้น, และเป็น
ของสากลแล้ว.

อันที่จริงการที่ศัพท์เป็นการช่วยแปลง
รูปสะกดของคำศัพท์ จากภาษาเดิม มาเป็น
ตัวสะกดอักษรไทย, ซึ่งไม่อาจกระทำได้
กลมกลืนสนิทแนบเนียนไปได้ ในทุกกรณี.
ในระยะแรกที่สะกดทุกตา, เมื่อนานไปก็อาจ
จะคุ้นเคย, เช่นเดียวกับที่ภาษาไทยเคย
ประสบ มาใน การ แปลงคำ ศัพท์ ยาลี และ
สันสกฤตมาก่อนแล้ว. หากแต่ในกรณี
หลังนี้, ภาษาที่กล่าวเรียกได้ว่าเป็นที่คุ้น
เคยกันมา, จึงไม่เกิดความอึดอัดมากนัก.
อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า คำที่ ซับซ้อนใน
ภาษาบาลีและสันสกฤต เราก็ได้พยายาม
เปลี่ยนแปลงให้เหมาะกับลักษณะภาษาของ
เราได้อย่างงดงาม, ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด
เจนนคือเรื่องตัวสะกดตัวตามและการันต์เพื่อ
ลดพยางค์เสียง, เช่น รวฐฐู—รวฐู, จิตุต—
จิตต์—จิต, วฑฒน—วฒน, เวชช—เวช,
ลกษมณ (ลัก—สะ—มะ—นะ) — ลักษมณ
(ลัก). แนวทางของการเปลี่ยนแปลงนั้น
คือความสามัญหรือ “ความง่าย”, แต่มี
ใช้ได้ง่าย. ด้วยเหตุนี้จึงคิดว่า การที่ศัพท์
ของเราใน สมัย นี้ น่า จะ ดำเนิน รอย ตาม.
การเขียนศัพท์ ด้วยวิธีเทียบอักษร ที่เมื่อ
สะกดออกมาเป็นอักษรไทยแล้ว ดูซับซ้อน,
ยากในเชิงปฏิบัติ และไม่ “เป็นกันเอง”

กับภาษาไทยที่ปรากฏอยู่ด้วยกันนั้น, ย่อมเป็นอุปสรรค, ยากที่จะได้รับความนิยม.

ผม มีความเห็นว่า คำต่าง ๆ ใน แต่ละภาษานั้น ย่อม ต้อง อาศัย ทั้ง รูป และ เสียง ประกอบกันจึงจะสมบูรณ์, เพราะเราต้องเขียน—อ่าน, และเราต้องพูด—ฟัง, การทับศัพท์ จึงจำเป็น ต้อง สักร ถึง ทั้ง รูป และ เสียง ให้ ใกล้เคียง เหมาะสมกัน, มิใช่ เครื่องคิดเฉพาะรูปสะกดเพื่อให้เทียบอักษรกลับไปหาภาษาเดิมได้โดยไม่คำนึงถึงเสียง, และมีใช้ เครื่องคิดเฉพาะ ออกเสียง ตรงถูกต้อง แต่อย่าง เดียวด้วย. คำทับศัพท์ที่สมบูรณ์ คือ คำ ที่ สะกด แล้ว ออกเสียง ได้ เหมือนคำเดิม และสามารถถ่ายอักษรกลับไปเป็นภาษาเดิมได้ถูกต้องด้วย. แต่คำที่สมบูรณ์ เช่น หาได้ยากเต็มที, เพราะ อักษร วิธี และ ระบบ เสียง ของ แต่ละ ภาษา แตกต่างกัน, บางกรณีก็ แตกต่างกัน มาก ๆ ด้วย. ผม เห็นว่า หลักเกณฑ์ การทับศัพท์ ควร อนุโลม ให้ ได้ เสียง ที่ ใกล้เคียง คำเดิม ตาม ที่ คน ไทย ส่วน มาก ออกเสียงกัน และมีรูปสะกดที่พอแยกคำเสียงพ้องได้พอสมควร, โดยที่การสะกด นั้น ไม่แตกต่างไปจาก อักษร วิธี ไทย จนเกินไปนัก, และไม่ ควร กระทบ

กระเทือน ความนิยม ของ ส่วน รวม โดยไม่จำเป็น. ผม ไม่ คัดค้าน การ คิด แปลง เพิ่มเติม ปรับปรุง ลักษณะ ต่าง ๆ ใน ภาษา, เพราะ การ กระทำ เช่น นั้น เป็น สิ่ง ที่มี ประโยชน์ ต่อ ชีวิต ของ ภาษา, ทำให้ ภาษา ออกงามขึ้น, ร่ารวย คำ ยิ่ง ขึ้น, ปรับตัว ได้ มาก ขึ้น. หาก การ ทำ ด้วย ความ ประณีต ถูกต้อง เหมาะสม ก็ จะเป็น วิถี ของ ทั้ง พัฒนาการ และ วิวัฒนาการ ของ ภาษา. แต่ ใน ทางตรงข้าม ถ้า การ เปลี่ยนแปลง นั้น เป็น ไป ใน ทาง ที่ ทำให้ ความนิยม ใน ภาษา นั้น ลดลง, อาทิ คำศัพท์ ที่ ซับซ้อน, ไม่รัดกุม, เป็นอุปสรรค ไม่สะดวก ในการ ใช้ ทั้ง ทาง แสวง ออก และ รับรู้, ภาษา นั้น ก็ จะ เสื่อม ลง จน ไม่มี ผู้ ใช้ ใน ที่ สุด.

จาก วิธีการ ต่าง ๆ ข้างต้น, คือ การแปลศัพท์, การถอดความ, การบัญญัติศัพท์, และการทับศัพท์, ร่วมกัน, จะช่วยให้ เรืองทางวิชาการ ที่ เขียน ด้วย ภาษา ไทย มี โอกาส ที่จะ เผยแพร่ ผู้ รู้ เพียง ภาษา ไทย ภาษา เดียว ได้, หรือ ผู้ อยู่ นอก วงการ วิชาการ นั้น ๆ ได้, และ ขจัด สิ่ง ไม่ พึง ประสงค์ อื่น ๆ ที่ เนื่อง จาก การ มี อักษร ต่าง ภาษา คละ อยู่ กับ อักษร ไทย. การใช้ ภาษา ไทย แทน ศัพท์ ภาษา อื่น บาง ครั้ง ก็ ใช้ การ แปล,

บางครั้งก็ใช้การถกความ, บางครั้งก็ใช้ศัพท์บัญญัติขึ้นใหม่, บางครั้งก็อาจใช้ทับศัพท์, แม้เป็นศัพท์คำเดียวกัน. ทั้งนี้แล้วแต่ว่ามุ่งหมายที่จะใช้ข้อเขียนนั้นเป็นสื่อกับผู้อ่านระดับใด, โอกาสใดเป็นสำคัญ ถ้าใช้ได้ถูกต้องเหมาะสมการสื่อความหมายนั้นก็บรรลุเป้าหมายสมบูรณ์.

ผู้ที่มิชอบพาทสำคัญในข้อเขียนทางวิชาการได้แก่ตัวผู้เขียนบทความนั้น, ถัดมาได้แก่ฝ่ายบรรณาธิการ เพราะเป็นผู้ผลิตและขั้เกลภาษา, ควบคุมการใช้ศัพท์และกระบวนการทับศัพท์ก่อนที่ข้อเขียนนั้นจะปรากฏแก่ผู้อ่าน. แต่ตามสภาพที่เป็นจริงในวงการวารสารของบ้านเรา, วารสารแทบทุกฉบับขาดแคลนเรื่องทางวิชาการที่จะนำลงพิมพ์. ด้วยเหตุนี้บรรณาธิการซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบวารสารจึงต้องเป็นฝ่ายข้อเขียน. ผู้เขียนส่วนใหญ่จึงอยู่ในฐานะเหนือกว่า, เป็นเหตุให้การเขียนเรื่องย่อหย่อน, เขียนมาอย่างลวกๆ, ไม่พิถีพิถันในศัพท์และสำนวนภาษา, รุ่รุงรังด้วยภาษาต่างประเทศโดยไม่จำเป็น, ปล่อยให้ เป็นหน้าที ของฝ่ายบรรณาธิการจัดการปรับปรุงเอาเอง, เพราะให้เรื่องเซ่นนั้นมากเป็นบุญคุณมากแล้ว. ทั้ง ๆ ที่

ผู้เขียนคนเดียวก็นั้นจะพัฒนาเครื่องครุ่กับหลักเกณฑ์ผิดเป็นคนละคนเมื่อต้องเขียนไปลงในวารสารที่ไม่งอผู้เขียน. หากบรรณาธิการไม่สนใจเรื่องนี้เสียอีกผู้หนึ่งบทความที่ปรากฏจะมีศัพท์ต่างภาษาภาษาไปโดยไม่จำเป็น, ตลอดจนมีลักษณะอื่น ๆ ที่ไม่่งงามของภาษาคืออยู่ด้วย. ในสถานะตรงข้าม ถ้าบรรณาธิการได้ใจและรักทางภาษาพร้อมทั้งมีคติไกลในเรื่องนี้ ด้วยก็จะต้องมีภาระเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย, เพื่ออนุรักษ์การใช้ศัพท์และแบบแผนการเขียนทับศัพท์ตามคติของตนไว้, โดยมีอุดมการณ์ว่าเสนอศัพท์บัญญัติหรือคำที่เขียนทับศัพท์นั้นบ่อย ๆ เข้า, ผู้อ่านก็อาจจะเคยชินกันไปเอง, วันหนึ่งข้างหน้าก็คงยอมรับไว้เป็นศัพท์ถาวรจนได้. สิ่งที่น่าคิดคือถ้าไม่เอื้อต่อการใช้ศัพท์อื่นหรือเขียนศัพท์แบบอื่นเพื่อเลือกใช้, และไม่นำพาคือความสะดวกของผู้อ่านแล้ว, ผู้อ่านย่อมหมดความพยายาม และวารสารที่ไม่มีผู้ติดตามอ่านย่อมไร้ประโยชน์โดยสิ้นเชิง.

เรื่องของภาษาเป็นพฤติกรรมขั้นสูงของสมองมนุษย์, ใช้เป็นปัจจัยส่งเสริมและถ่ายทอดความคิดคำนึงของมนุษย์. หากขาดภาษาเสียแล้วปัญญาของมนุษย์

จะอธิบายที่เดียว และเรื่องของภาษาเป็นเรื่องประณีต, แม้การบริภาษก็ต้องประณีตจึงจะไต่อรรถรส, หากขาดความประณีตเสียก็อาจเป็นอรรถคดี. นอกจากนี้ผมถือว่าภาษาเป็นเรื่องของความสมัครใจและควรมีเสรีในการใช้พอสมควรในขอบเขต, ฉะนั้นย่อมต้องมีความเห็นแตกต่างกันบ้าง. การโต้แย้งแสดงความคิดเห็นเหตุผล และหลักฐานต่อกันมิใช่เพื่อจะแสดงว่าฝ่ายหนึ่งผิดฝ่ายหนึ่งถูก, แต่เพื่อแสดงว่าอย่างไรเหมาะสมกว่ากัน. แต่ถึงกระนั้นควรคำนึงด้วยว่าความนิยมของส่วนรวมย่อมอยู่เหนือเหตุผลเสมอ เพราะภาษาเป็นสมบัติของส่วนรวม, และผมเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพวกเราทุกคนผู้ใช้ภาษาไทยที่จะต้องช่วยกันทะนุบำรุงภาษาของเราให้รุ่งเรืองต่อไป, โดยการใช้ภาษาของเราให้มากที่สุดที่จะมากได้ และให้ถูกต้องด้วย. หากเราหยุดชะงักไม่เพิ่มเติมตกแต่งปรับปรุงภาษาของเราให้มีชีวิตชีวาอยู่เสมอแล้ว, เราก็คงต้องอับจนทางภาษาในวันหนึ่งข้างหน้าเป็นแน่.

ในโอกาสนี้ผมใคร่ขอชักชวนท่านที่อาทรในภาษาไทยทุกท่านได้กรุณาใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง สมบูรณ์ ในการเผยแพร่วิชา

การให้มากยิ่งขึ้น, ไม่เพียงแต่เพื่อลดภาระของบรรณาธิการ, ไม่เพียงแต่สำหรับนักวิชาการด้วยกันเท่านั้น, แต่หวังประโยชน์ให้ความรู้ทางวิชาการได้เผยแพร่สู่บุคคลส่วนรวมมากยิ่งขึ้นด้วย.

สุดท้ายนี้ผมขอแสดงความเห็นว่าการเขียนเรื่องทางวิชาการด้วยภาษาไทยนั้น, ผู้เขียนควรมีทั้งความประณีตและความปราณี.

ประณีต ในการเลือกสรรคำ.

ประณีต ในการลำดับคำ, รูปประโยคและวรรคตอน.

ประณีต ในการลำดับความ, แบบสำนวนและเนื้อหา.

ทั้งนี้เพื่อความกระชับ ชัดในการสื่อความหมายทางวิชาการ, สะดวกรวดเร็ว และชวนอ่าน.

ปราณี ต่อบรรณาธิการ.

ปราณี ต่อผู้อ่าน.

ปราณี ต่อภาษาไทย.

ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องทางวิชาการมีแพร่หลายยิ่งขึ้น, มีผู้นิยมอ่านมากขึ้น, และเพื่อให้ภาษาไทยได้รุ่งเรืองอย่างมีลักษณะงดงามถูกต้อง, ใช้เป็นปัจจัยในการสื่อความรู้ความคิดได้สมบูรณ์สืบไป.